

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Інститут філології
Кафедра китайської, корейської та японської філології

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ЯПОНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ
ВСТУПНИКІВ ДО АСПІРАНТУРИ**

Затверджено на засіданні
Вченої ради Інституту філології
Протокол №9 від 23 квітня 2012 р.
Директор Інституту філології
проф. Семенюк Г.Ф.

Обговорено і затверджено на
засіданні кафедри китайської,
корейської та японської філології
28 березня 2012 р.
Протокол № 9

Укладачі:
к. філол. н., асист. Букрієнко А.О.
к.філол. н., доц. Комісаров К.Ю.

I

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступники до аспірантури повинні мати рівень мовної та лінгвістичної компетенції в межах повного курсу навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, орієнтуватися в питаннях загального мовознавства та літературознавства, теорії фахових мов та літератур. З метою контролю рівня сформованості лінгвістичної та мовної компетенції проводиться іспит.

Форма іспиту – усно-письмова. Екзаменаційний білет включає такі різновиди завдань:

1. Теоретичне питання з мовознавчої тематики.
2. Теоретичне питання з літературознавчої тематики.
3. Робота з текстовим матеріалом.

II

Японська мова

Загальна характеристика японської мови

Проблема походження японської мови. Характерні особливості японської мови.

Фонетика і фонологія

Голосні звуки. Види та типи голосних звуків в японській мові. Класифікація за стандартами Міжнародної фонетичної асоціації. Редукція. Вставка голосного у корені. Чергування голосних.

Приголосні звуки. Види та типи приголосних в японській мові. Класифікація за стандартами Міжнародної фонетичної асоціації, традиційна японська класифікація („чисті“, „замутнені“, та „напівзамутнені“ звуки). Алофони. Комбінація „приголосний + йотований голосний звуки“.

Ритміка японської мови. Силабічний алфавіт і поняття „складу“. Типи складів в японській мові. Наголос в японській мові: типи та тенденції.

Морфологія

Класифікації частин мови, запропоновані японськими лінгвістами (Хашімото Шінкічі, Токієда Мотокі Ямада Йошію). Сучасні варіанти класифікації частин мови. Самостійні та службові (релятивні) частини мови.

Іменник. Види іменника. Категорія відмінювання. Система відмінків японської мови. Синтаксична роль іменника.

Займенник. Класифікація займенників та їх функції.

Числівник. Види числівників за походженням. Особливості числівників, їх граматичні функції. Власне японські числівники та числівники китайського походження. Лічильні суфікси. Синтаксичні позиції числівника.

Прикметник. Предикативні (/イ/形容詞), напівпредикативні (ナ形容詞, 形容動詞) та непередикативні (連体詞). Форми прикметників. Категорія часу. Ввічливі форми прикметників. Синтаксичні зв'язки прикметників.

Дієслово. Особливості японських дієслів. Вживання відмінкових часток з дієсловами. Повнозначні та допоміжні дієслова. Перехідні (他動詞) та неперехідні (自動詞) дієслова. Категорія виду. Категорія часу. Абсолютний і відносний час. Категорія модальності. Активний та пасивний стан дієслів. Форма каузатива та пасивного каузатива. Ввічливі форми дієслів. Синтаксичні функції дієслів.

Прислівник. Загальна характеристика прислівників японської мови. Синтаксичне оформлення прислівників.

Службові частини мови. Загальна характеристика сполучників. Характеристика та класифікація часток. Поняття про вигуки в японській мові.

Синтаксис

Особливості японського словосполучення та речення. Порядок слів. Члени речення. Синтаксична роль різних частин мови. Синтаксис словосполучень. Способи вираження синтаксичних зв'язків: примикання, керування і узгодження.

Просте речення. Особливості простого речення. Поширене і непоширене речення. Структура простого речення. Основні правила трансформації. Види простого речення за метою висловлювання. Вираження модальності у реченні.

Складне речення. Складне речення з сурядним зв'язком. Складне речення з підрядним зв'язком. Види речень з підрядним зв'язком.

Фраза та її структура. Правила побудови фрази. Цитування. Речення з прямою і непрямою мовою. Речення з прихованою непрямою мовою. Речення з нестандартним порядком слів. Еліпсис та парцеляція.

Лексика

Основні лексичні одиниці. Характерні риси словотвору. Скорочення та аббревіатури. Полісемія. Синоніми та антоніми в японській мові. Омонімія. Запозичення та слова іншомовного походження. Неологізми та застаріла лексика. Фразеологічні одиниці. Ідіоми.

Особливості японської писемності

Поняття „змішаного алфавітно-ієрогліфічного" письма. Розвиток писемності в Японії.

Ієрогліфи: історія виникнення та запозичення з Китаю; структура та типи ієрогліфів; поняття ключа.

Кана: історія виникнення. Різниця у вживанні „хірагана" та „катакана". Стилі написання та каліграфія.

Стилістика

Літературознавча стилістика та лінгвістична стилістика. Зображувальні та виразні засоби японської мови. Стилістична семасіологія. Стилістична фонетика. Стилістична морфологія. Стилістична лексикологія. Стилістичний синтаксис. Функціональна стилістика (офіційно-діловий, науковий, публіцистичний, художній, літературно-розмовний та фамільярно-розмовний, епістолярний, конфесійний стилі сучасної японської мови). Графостилістика. Пунктуаційні засоби стилістики. Синонімія, антонімія, омонімія у стилістиці японської мови. Стилістична роль лексики, що належить до різних за походженням прошарків (和語, 漢語, 外来語). Головні напрями досліджень зі стилістики на теренах Японії.

III

ПРИКЛАД ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Білет №1

1. Фонетична структура сучасної японської мови.
2. Жанр *дзуйхіцу*, його місце у класичній літературі Японії.
3. Переклад тексту. Граматичний аналіз виділених речень.

IV

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алпатов В.М. Категории вежливости в современном японском языке. – М., 1973. – 109 с.
2. Алпатов В.М. Структура грамматических единиц в современном японском языке. – М., 1979. – 149 с.

3. Алпатов В.М. Япония: язык и общество. – М., 2003. – 208 с.
4. Блох М.Я. Теоретические основы грамматики. – М., 2002. – 160 с.
5. Бондаренко І., Хіно Т. Українсько-японський словник / За ред. Ю.О. Карпенка. – К., 1997. – 250 с.
6. Бондаренко І., Хіно Т. Українсько-японський, японсько-український словник. Навчальний словник японських ієрогліфів. – К., 1998. – 592 с.
7. Вардуль И.Ф. Очерки потенциального синтаксиса японского языка. – М., 1964. – 148 с.
8. Головин И.В. Признаки предложения в японском языке // Вопросы японского языка. / Отв. ред. И.Ф. Вардуль. – М., 1971. – С. 133-158.
9. Данилов А.Ю. Японский язык. Глагол: категория вида. – М., 2001. – 176 с.
10. Данилов А.Ю. Японский язык. Побудительный и побудительно - страдательный залог. – М., 2000. – 72 с.
11. Данилов А.Ю. Японский язык. Страдательный залог. – М., 2000. – 64 с.
12. Жукова И.В. Стилистика японского языка. – М., 2002. – 111 с.
13. Зарубин С.Ф., Рожецкий А.М. Большой русско-японский словарь. – М., 1998. – 896 с.
14. Киэда М. Грамматика японского языка. – т. 1. – М., 1971. – 679 с.
15. Киэда М. Грамматика японского языка. – т. 2. – М., 1971. – 266 с.
16. Колпакчи Е.М. Строй японского языка. – Л., 1936. – 33 с.
17. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение: Учебное пособие. – М., 2004. – 424 с.
18. Комісаров К.Ю. Теоретична граматики японської мови. — Том 1. Теоретичні засади граматики японської мови. Морфологія. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010.
19. Комісаров К.Ю. Теоретична граматики японської мови. — Том 2. Синтаксис. — К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010.
20. Комісаров К.Ю. Умовні конструкції в сучасній японській мові. К., 2007. – 94 с.
21. Конрад Н.И. Синтаксис японского национального литературного языка. – М., 1937. – 375 с.
22. Коптілов В. Теорія і практика перекладу. – К., 2003. – 280 с.
23. Лаврентьев Б.П. Практическая грамматика японского языка. – М., 2001. – 352 с.
24. Лаврентьев Б.П. Японско-русский словарь. – М., 2000. – 576 с.
25. Мишина М.А. Японский язык. Устный перевод на средних семестрах. – М., 1995. – 190 с.
26. Мігдальська В.І., Мігдальський О.І. Базова граматики японської мови. – Одеса, 2000. – 65 с.
27. Неверов С.В. Общественно-языковая практика современной Японии. – М., 2005. – 152 с.
28. Основи методики навчання японської мови у вищій школі: Навчальний посібник. Упорядники: І.П. Бондаренко, О.В. Асадчих, О.І. Дудченко та інші – К.: Видавнича компанія «КИТ», 2010.
29. Пашковский А.А. Грамматика японского литературного языка. Морфология. – М., 1941. – 218 с.
30. Серебряков В.Я. Основные грамматические конструкции современного японского языка. – М., 2000. – 76 с.
31. Сыромятников Н.А. Развитие новояпонского языка. – М., 1978. – 299 с.
32. Сыромятников Н.А. Система времен в новояпонском языке. – М., 1971. – 236 с.
33. Фельдман Н.И. Японский язык. – М., 2005. – 96 с.
34. Фролова О.П. Японский речевой этикет (лингвистический аспект). – Новосибирск, 1997. – 44 с.
35. Alfonso Anthony. Japanese Language Patterns. – Tokyo, 1992. – 735 p.
36. Makino Seiichi, Tsutsui Michio. A Dictionary of Basic Japanese Grammar (日本語基本文法辞典). The Japan Times. – Tokyo, 1997. – 634 p.
37. Makino Seiichi, Tsutsui Michio. A Dictionary of Intermediate Japanese Grammar (日本語文法辞典 [中級編]). The Japan Times. – Tokyo, 1997. – 760 p.

38. Takeuchi Lone. The Structure and History of Japanese: from Yamatokotoba to Nihongo. Longman. – London and New York, 1999. – 347 p.
39. Tatematsu Kikuko, Tateoka Yoko, Matsumoto Takashi, Sato Tsukasa. Writing Letters in Japanese. The Japan Times. – Tokyo, 2000. – 142 p.
40. 秋元美, 晴有賀千佳子. ペアで覚えるいろいろな言葉. 武蔵野書院. – 東京, 2002. – 247 頁.
41. 蒲谷宏, 川口義一, 坂本 恵. 敬語表現. 大修館書店. – 東京, 1998. – 236 頁.
42. 教師と学習者のための日本語文型辞典. くろしお出版. – 東京, 2001. – 693 頁.
43. 故事ことわざ辞典 / 守随憲治監修. 新文学書房. – 東京, 1984. – 429 頁.
44. 近藤安月子, 丸山千歌. 中・上級日本語教科書・日本への招待. 東京大学出版会. – 東京, 2001. – 193 頁.
45. 上級日本語教材日本を考える五つの話題. スリーエーネットワーク. – 東京, 1995. – 156 頁.
46. 上級日本語. 東京外国語大学留学生日本語教育センター. 凡人社. – 東京, 1998. – 237 頁.
47. 接続の表現 // 外国人のための日本語: 例文問題シリーズ. – 6. 荒竹出版. – 東京, 1996. – 144 頁.
48. 高見澤 孟. オフィスの日本語. アルク. – 東京, 1996. – 163 頁.
49. テンス・アスペクト・ムード // 外国人のための日本語: 例文・問題シリーズ. – 15. 荒竹出版. – 東京, 1995. – 170 頁.
50. どんな時どう使う日本語表現文型 200 (初・中級). アルク. – 東京, 2000. – 237 頁.
51. どんな時どう使う日本語表現文型 500 (中・上級). アルク. – 東京, 2001. – 233 頁.
52. 日本を話そう. 15 のテーマで学ぶ日本事情. The Japan Times. – 東京, 1994. – 142 頁.
53. 蓮沼昭子, 有田節子, 前田直子. 条件表現 // 日本語文法セルフマスターシリーズ. くろしお出版. – 東京, 2001. – 203 頁.
54. 文化中級日本語 I. 文化外国語専門学校. – 東京, 1994. – 237 頁.
55. 文化中級日本語 II. 文化外国語専門学校. – 東京, 1997. – 277 頁.
56. みんなの日本語初級 I. スリーエーネットワーク. – 東京, 1999. – 244 頁.
57. みんなの日本語初級 II. スリーエーネットワーク. – 東京, 1999. – 247 頁.
58. みんなの日本語初級 I 翻訳・文法解説ロシア語版. スリーエーネットワーク. – 東京, 2003. – 189 頁.
59. みんなの日本語初級 II 翻訳・文法解説ロシア語版. スリーエーネットワーク. – 東京, 2003. – 167 頁.